

Redactor: Adriana ADRIANNE

Tehnoredactor: Alex Oko

Coperta: Toni Bezarău

Prepress: Rovimed Publishers

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ISACHI, PETRE

Docuficțiuni critice / Petre Isachi. - Bacău :

Rovimed Publishers, 2018-

4 vol.

ISBN 978-606-583-743-0

Vol. 2 : Critica poeziei. - 2018. - ISBN 978-606-583-756-0

821.135.1.09

Copyright©Isachi Petre

ROVIMED PUBLISHERS

Războieni Nr.8/B/17/600031, Bacău, România

Tel.: (+4234) 537 441

Fax.: (+4234) 515 300

e-mail: editura@rovimed.com

www.rovimed.com

Petre ISACHI

DOCUFICȚIUNI CRITICE

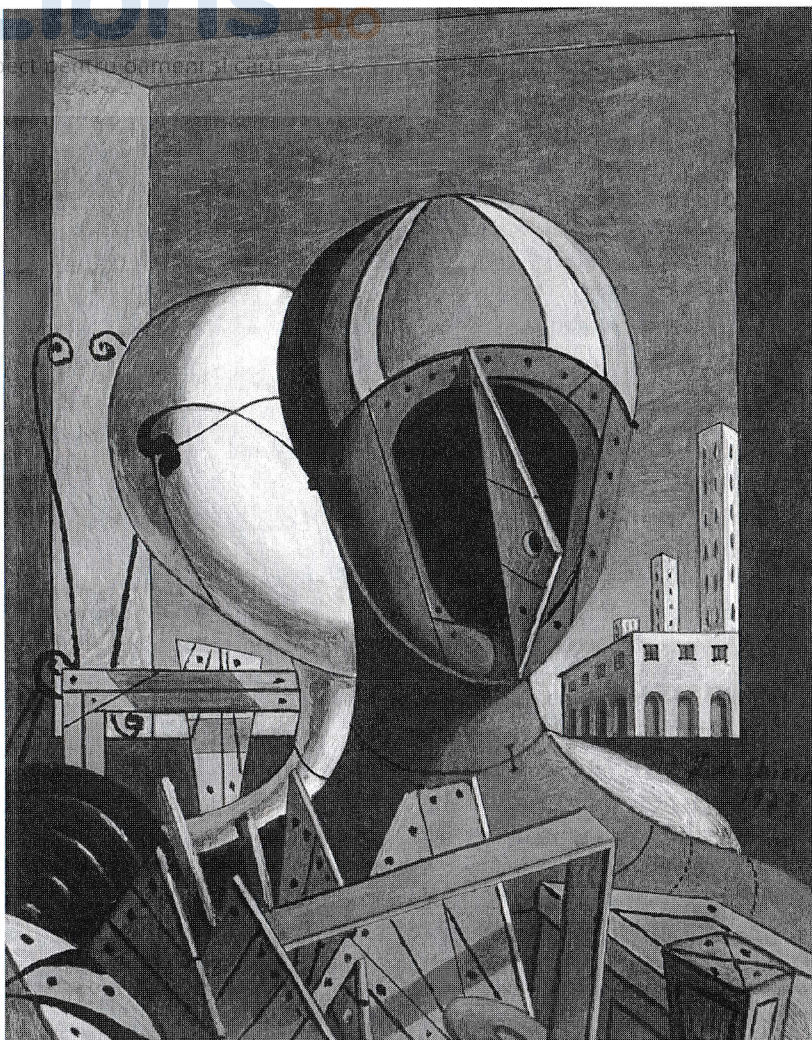
Exerciții de lectură hermeneutică

Critica Poeziei

În grădina logocrației critice	7
Cititorul - asemenea lui Dedal	14
Calul troian al lectorului	24
Lectorul - în infernul simulacrului generalizat	36
Efectele alcoolismului intelectual (I)	42
Efectele alcoolismului intelectual (II)	49
Efectele alcoolismului intelectual (III)	55
Măria-Sa Cititorul sau cine monitorizează disfuncțiile culturii	61
Conversiunea poetului	66
Consubstanțialitatea poetului cu poezia	71
Scriitorul și „virtutea absurdului”	77
Scriitorul este cum este și... ..	80
Rolul hamletian al aforistului	88
Vasile Ghica și dictatura „Se” - ului	100
Despre ironosofia aforistului	109
Balul mascat al ironistului Vasile Ghica	121
Conformismul concesiv-ironic al aforistului	130
Aforistul în era transdisciplinară	137
În Împărăția Aforiștilor *	149
* Antologia aforismului românesc contemporan, Coordonator: Lucian Velea, Digital Unicorn, Constanța, 2016	
Spirala estetică bacoviană	152
Delaparanioia ego-ului, la metanoia tuturor eurilor	159
Femeia - gps sau „am pus pe google să te caute”	167
Angelologie poetică	169
Soarele livresc al unui stăpân al cuvintelor*	171
* Adrian VOICA, Migrații despre cuvânt, Vasiliana'98, Iași, 2011.	
Dan SANDU trăitor într-un „secol cu zâmbet ipocrit”**	174
* Dan Sandu, Herald în Talibania. 101 Poeme, Editura Aristarc, Onești, 2007	
Ulise al Oneștiului sub protecția zeiței Athena*	181
* Gheorghe Izbășescu, Experimente mentale (Poemele de la Athena), Editura Limes, Cluj-Napoca, 2009.	
Rolul sacerdotal al poeziei	186
Un poet „alb de Duminică” (1)	193

Calistrat Costin și problemele poeziei	202
La răspântia întrebării...*	212
* Virgil Nistru Țigănuș, Iar a doua zi ... Versuri, Editura Academica, Galați, 2012.	
Neant presimțit*	221
* Daniel Întuneric, Ca o adiere, Editura Studion, Bacău, 2013.	
Poezia - spirală deschisă spre	240
„Calcanul de Aur” - Sub umbrela poeziei americane*	248
* Theodor George Calcan, ANUL ȘARPELUI GLYKON, Editura Ateneul Scriitorilor, Bacău, 2015	
Viscolim așteptarea*	256
* Traian VASILCĂU, Sfeșnic în rugăciune, vol. apărut în cadrul Proiectului cultural - artistic „Noi vedem cu inima”, Chișinău, 2012.	
Dreptul la (contra)sens	271
Radu CÂRNECI și mitul eternului feminin* sau 50 de poeți „așezați în limbaromână”	275
* Radu CÂRNECI, MARI POEȚI AI IUBIRII - antologie de lirică universală - Editura BIBLIOTHECA, Târgoviște, 2017	
Poetul, Generalul și Revoluția*	286
* Victor STAN, Iarnă hipnotică, Editura Ateneul Scriitorilor, Bacău, 2016	
Harpa numerelor - cerc: 112 - 222*	300
* Camelia Iuliana Radu, Dincolo de fugă, Editura agol, București, 2015	
Poetul și morile sale de vânt*	305
* Victor Stan, Spada și armura lui Ares, Editura Ateneul Scriitorilor, Bacău, 2015	
(Re)citesc, deci exist... ..	313
Patimile unui „suflet crestat în oglindă”*	325
* Armina-Flavia ADAM, În amiaza cuvintelor, Editura Ardealul, Târgu-Mureș, 2014.	
* Armina Adam, Tăcerile dintre cuvinte. Poeme, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2013	
* Armina Flavia Adam, Pierduți prin toamnele iubirii, Editgraph, Buzău, 2014	
Poezia bietului anonim*	335
* Mircea Constantin JUREBIE, Boeme. Pardon, Scuzăți, Bonsoar!, Editura Ateneul Scriitorilor, Bacău, 2015	
Pelerin în sine însuși *	341
* Mirela Bălan, SUPRADOZĂ, Editura ePublishers, București, 2014	
Condamnată la exil*	344

*Geta Stan Palade, Destăinuirile fulgerului, Versuri, Editura Ateneul Scriitorilor, Bacău, 2016	
Bovarismul muzelor și lirismul erotic	351
Galaxia semnificațiilor*	357
*Ligia Stan, Ademenind eternitatea, Ateneul Scriitorilor, Bacău, 2016	
Devenirea poetului întru poezie	361
Închiși în poezia absenței *	371
*Ana-Maria MORARU, foc nestins, poezii, ROVIMED PUBLISHERS, Bacău, 2015	
Colecționarul de trăiri... sau „Azi numai scriu pietrarii pentru omenire”*	375
*Vasile Checheriță, Trăiri - Piatra-Neamț: Cetatea Doamnei, 2013	
Funcția estetică a eșecului*	382
*Vasile Checheriță, Rătăcirii, Crigarux, Piatra-Neamț, 2014	
Întoarcerea la rădăcini	388
Ochii de Argus ai poetului*	397
*Geta Stan Palade, Templu retinei, Versuri, Editura Ateneul Scriitorilor, Bacău, 2014	
Surâsul exilului auctorial*	402
*Mihaela Băbușanu, „cu Mercur în exil”, Editura ateneul scriitorilor, Bacău, 2015	
Venus din Milo în spirit de haiku*	407
*Un singur nai.../Only one panpipe...Antologia poemului într-un vers (1936-2016)/Anthology of Poem in One Vers (1936-2016) Realizată de/ Edited by Vasile Moldovan, Editura Societății Scriitorilor Români, București, 2017	
Texte atena sau „cine sunt eu ca să încap într-o poezie”*	414
*Atena Manuela Ivanovici, Frica de poezie, ArtBook, Bacău, 2016	
Alter - ego -ul tuturor ego- urilor*	419
*Mioara BĂLUȚĂ, În cădere voi râde, Editura Eurostampa, Timișoara, 2014	
Aut Cleopatra, aut nihil	423
Ușor cu luna pe scări *	427
*Mioara Băluță, Partea nevăzută a lunii, Editura Eurostampa, Timișoara, 2015	
Un om - fluviu	435
Poetul nu-și termină niciodată poemul sau ce înseamnă să ai nostalgie muzicii	440
Horia Zilieru cel „cu părul alizeu”	445
Proiectura poeziei	448

„Poezia este mai filosofica si mai
nobilă decât istoria.”(Aristotel)

În grădina logocrației critice

Se știe, într-o operă de referință, **„Ființă și Timp”**, Heidegger analizează în stilu-i caracteristic, modul nostru cotidian și mediocru de a fi, pe care-l caracterizează prin sintagma „dictatura lui Se”. El revelă faptul că opinia publică, modul comun de a trăi, ne degrevează de orice responsabilitate și ne împiedică să fim noi înșine. Fostul asistent al lui Husserl pleacă de la ideea că noi nu suntem în mod **„originar”**, subiecți izolați. **Lumea** este de fiecare dată aceea pe care o împărțim cu ceilalți. **Dasein-ul** (existența, viața) mediocru, descoperit de Heidegger, revelă în oglinda cotidianului, faptul tragic că **„fiecare este celălalt și nimeni nu este el însuși”**, deși în tot ceea ce întreprindem cu, pentru, și împotriva celorlalți manifestăm **„constant grija pentru diferență”**.

Analiza modului curent de a **„ființa împreună”**, confirmă că noi suportăm o presiune a masei, a **„Se”-ului**, cum spune autorul vol. **„Sein und zeit”**, care potențează în fiecare dintre noi, posibilitatea de a se refugia în spatele opiniei publice, lipsindu-se de bună voie, de responsabilitățile și potențele personale. Tirania **„Se”-ului** se manifestă prin acea ființare care se proiectează dincolo de sine, **„ființă a depărtărilor”**, care locuiește în noi și excedează tot ceea ce este încă, încât Omul este permanent acea ființă **„dincolo de ea însăși”**, proiectată spre ceea ce va veni. Situația noastră „sub influența celui alt” pleacă de la adevărul - în sensul atribuit de presocratici: **aletheia** - că

realitatea lumii este în mod original raportare la alteritate (vezi **Biblia**), o realitate spre care se îndreaptă și pe care o transcende, încât omul se raportează la el însuși pornind de la acel „fapt-de-a fi-în lume”, care guvernează existența noastră concretă și cotidiană.

Dependența față de Lume, cu toată distanța pe care o afișăm față de ceilalți, justifică ideea heideggeriană că „lumea nu este ceva care conține suma tuturor lucrurilor, ci orizontul imaterial din care ni se dezvăluie Ființa ființării”. De aici, veritabila dictatură a „Se”-lui. Eul nostru autentic se pierde și se diluează în acel orizont imaterial care face „asemenea ființările” - oameni, lucruri, natură - și le cuprinde într-o semnificație globală (este echivalentul în plan istoric al unei culturi), încât, așa cum se exprima Heidegger, „atunci când utilizăm transporturile în comun, când folosim informația, orice se aseamănă cu orice (...). Ne bucurăm așa cum se bucură, ne vedem, citim și analizăm literatura și arta, așa cum se vede și se analizează, mai mult chiar ne separăm de mulțime, așa cum se separă, ne indignăm de un lucru, așa cum se indignează”. De observat modul elegant și orgolios de a contribui la propria noastră alienare, la un modus vivendi de ultimă generație, altfel spus, de a fi comuni și esențiali mediocri.

Trăind sub imperiul „Se”-ului, individul se refugiază în mediocritatea anonimatului, refuzându-și orice responsabilitate. El acționează evitând orice originalitate și bagatelizând tot ce este ieșit din comun. Tendința Omului de a se absolvi de orice responsabilitate, și chiar de sine însuși, este evidentă atunci când se explică moartea transformată în accident. Iată-l pe Heidegger explicând fenomenul: „**Dacă echivocul ca-**

racterizează vreodată la propriu trăncăneala, acest lucru se întâmplă mai ales când acesta ia forma lui a vorbi despre moarte. Faptul de a muri este esențialmente al meu, este pervertit în eveniment care survine în mod public”. O explicație artistică, la fel de revelatoare ca și cea a filosofului german, ne este oferită în balada „Miorița”: „**Mări se vorbiră,/ Ei se sfătuiră/ Pe l-apus de soare/ Ca să mi-l omoare/ (...) Stăpâne, stăpâne,/ Îți cheamă ș-un câne/ Cel mai bărbătesc/ Și cel mai frățesc,/ Că l-apus de soare/ Vreau să mi-te omoare/ Baciul ungurean/ Și cu cel vrâncean**”.

Observăm, „Se”-ul se îngrijește să preschimbe angoasa morții, „într-o frică față de un eveniment care se întâmplă”, încât cea mai personală, absolută și de nedepășit posibilitate de a fi - moartea - este percepută, explicată și trăită ca un fenomen exterior, având cauze exterioare, tocmai pentru a-i disimula imanența, în termenii lui Heidegger: „disimulările prin care Dasein-ul își închide accesul la el însuși”. Să remarcăm această disimulare în transfigurarea din capodopera „Miorița”: „**Iar tu de omor/ să nu le spui lor,/ Să le spui curat/ Că m-am însurat/ Cu-o mândră crăiasă,/ A lumii miresă; Că la nunta mea/ A căzut o stea**”. Oricum, filosoful german are dreptate, discuțiile „Se”-ului referitoare la moarte se poartă în inautenticitate și în ascundere metaforică: „**Tu mioara mea,/ Să-te nduri de ea/ Și-i spune curat/ Că m-am însurat/ Cu-o fată de crai/ Pe-o gură de rai./ Iar la cea măicuță/ Să nu-i spui, drăguță,/ Că la nunta mea/ A căzut o stea**.”

Făcându-și proprii aceste raționamente, omul își câștigă o anumită liniște, dar devine indiferent la

ceea ce îi este cel mai propriu, desigur, cu prețul alienării, al pierderii de sine. Observăm, dacă vrem, cum presiunea dictaturii anonime guvernează raporturile umane și interzice individului accesul la lume și la sine însuși. Rămâne întrebarea ce înseamnă pentru om, a fi? A fi pentru om înseamnă a exista („ex-sister”, în latină - „a rămâne în afară de,” adică a fi aruncat acolo, în „Lume” - „Pe-un picior de plai/ Pe-o gură de rai” -

(Miorița).

O asemenea revelație are și Roquentin, eroul din „Greața”: „A exista înseamnă pur și simplu a fi acolo; pe cei care există îi vedem, îi întâlnim, dar nu putem niciodată să-i deducem”. Teoria lui Heidegger, pentru care omul este un „Da-sein” pleacă de la adevărul că „existența precede esența”. În fața individului se înalță obiectele străine, mute, închise în ele însele, ireductibile la conștiință. Ele formează lumea lui „en-soi” (în sine). În comparație cu aceasta, conștiința își dovedește neputința. Ea nu este nici substanță gânditoare - după opinia lui Descartes - nici interioritate plină, ci este vid pur, aproape un nimic, dar fără de care lumea nu ar putea să i se arate omului. „Încercați să vă înțelegeți propria conștiință, scrutați-o, veți vedea că este găunoasă, nu veți găsi în ea nimic altceva decât viitor”, glosează Sartre în „Situații”. Prin interogare, visare, anticipare, amintire, conștiința este o mișcare de realizare, care sondează adâncimea realului, încât omul apare ca o ființă care face să se ivească Neantul în lume (vezi Sartre, „Ființa și Neantul”). Capacitatea de neantizare a realului dezvăluie libertatea conștiinței. „Imaginația este conștiința împlinindu-și libertatea”. În același timp, conștiința este și temporalitatea. Așa se face că omul nu coincide niciodată cu

el însuși, adică personalizând, nu mai sunt ceea ce am fost și nu sunt încă ceea ce voi deveni/ fi.

„Condamnat la libertate”, omul nu este nimic altceva decât ceea ce poate să fie, iar „a fi înseamnă a face”. Sunt ceea ce fac și nimic altceva. Niciodată desăvârșit, mereu proiectat spre viitor, smulgându-mă neconținut din ceea ce sunt, glosează contemporanul nostru. Ca o consecință: a fi înseamnă a opta. **Sunt ceea ce am ales să fiu.** Libertatea de a face o alegere în legătură cu sine, atrage **totala responsabilitate a ființei omenești**. Avem în vedere alegerea originară, care este proiect de a fi, care angajează și este anterioară oricărei cauzalități - familiale, sexuale, sociale etc. -, încât, de pildă, Creangă este o ilustrare a noțiunii de proiect existențial, prin care humuleșteanul interiorizează o situație dată, și-o apropie, alegând sensul pe care-l va căpăta pentru el.

Cum omul „trebuie inventat în fiecare zi” (v. Sartre, „Ce este literatura”), niciodată alegerea nu este strict individuală. Ajungem astfel, la inautenticul heideggerian, care blochează accesul la propria noastră ființă, o alienare de sine în profitul anonimului. Aceasta pentru că libertatea de a alege este o „instanță ontologică”, ce naște voința paradoxală a individului de a se elibera de această libertate teribilă, care îi este proprie, care îl obligă la responsabilitate.

Fuga de responsabilitate înseamnă mai întâi a te refugia în mediocritatea anonimului, apoi a arunca motivația actelor tale, asupra trecutului, familiei, obligațiilor sociale, hazardului, destinului etc. Această credință/ convingere - „reaua-credință”, după Sartre - este un vâl care-i conferă omului soliditatea liniștitoare a unei lumi coerente, ce are un sens predestinat. A

trăi în „rea-credință” înseamnă ființarea în sine („en soi”) luată drept pentru sine („pour soi”).

Omul de „rea-credință” trăiește așa cum „se” trăiește, jucând comedia socială, respingând în fiecare zi, alte posibilități și identificând propria ființă cu „funcția”. Existența unui astfel de om este dintr-o dată inatacabilă, până când descoperă, fatal, jocul vertiginos al posibilităților care-i dezvăluie absurdul existenței și-l pune față în față cu propria libertate. De revăzut experiența pe care o descrie Camus în „Străinul”, în „Mitul lui Sisif” sau trăirile celebrului piccolo din „Ființa și Neantul” de Sartre. Decăderea, adică faptul de a nu fi sine-însuși este provocată și de „violența originară a privirii”, care dictează legea: „a trăi înseamnă a trăi împreună cu”, încât relația cu Celălalt este întotdeauna conflictuală, iar „**infernul sunt ceilalți**”. Trecând în „en soi”, „pour-soi”, omul este prins în universul teatral al lui „ca și cum”, iar parodiind faptul autentic, transformă lumea în simulacru și își creează permanent alienarea/ „reificarea” - în expresia lui Luckas. Astfel individul se vede condiționat de exterior, subjugat ordinii materiale anonime, încât el devine client, cititor, autor, pasager, consumator, student etc., intrând - conform propriei alegeri - într-un univers al înscrierii într-o ordine prestabilită.

Poate fi anihilată dependența față de colectivitate, de legea serializării, de tirania anonimatului? Mai ales că nu este vorba de un cineva care să ne impună ceva, este de fapt propria noastră alienare la un mod de a fi comun și esențial mediocru, tocmai pentru a ne refuza oricărei responsabilități. Omul postmodern pierde refugiindu-se în mediocritatea anonimatului, sentimentul revoltei - o trăsătură definitorie a

umanității omului-agent al istoriei. Mai mult, revolta definește umanitatea modernă și postmodernă, la ale cărei interogații, sacrul nu oferă răspunsuri. Revolta nu înseamnă doar negare sau refuz. Ea se manifestă în numele unor valori pe care individul le revendică. Valori morale, estetice, religioase, politice, filosofice, economice, artistice etc.

Într-o lume eliberată de zei, absurdă, revolta dă la iveală o ordine de valori care transcend fapticul, realului, cu care omul se identifică. Prin revoltă, „sensul existenței este restabilit”. Dar să nu uităm avertismentul lui Camus: „Măsura nu este contrariul revoltei. Revolta este măsura care o ordonează, o apără și o recrează de-a lungul istoriei și dezordinilor”. Ajungem la adevărul exprimat de Sartre: „Omul este condamnat la libertate”, încât trebuie să ne asumăm angoasa unei asemenea libertăți, să devenim responsabili pentru o conduită care nu e dirijată de nicio valoare preexistentă. Nicio credință nu poate defini sau justifica dinainte conduita noastră. În fiecare situație concretă avem libertatea să alegem, fără ca vreo direcție de comportament să ne fie dată anticipat. Așa să fie oare? Oricât de dorită ar fi libertatea noastră, ea sună ca o condamnare și creează o angoasă cu o consecință fatală: **permanentă încercare de a ne dezice de orice responsabilitate, așa cum se dezice, adică eșuând în ceilalți.**

Misterul sau conflictul personalității a fost transformat și de Miguel de Unamuno în tragedia „Celălalt” unde lupta dintre Cain și Abel este văzută ca o luptă „de personalitate, de reprezentare”. Iată opinia filosofului spaniol care rezumă succint, istoria omenirii: „Am tratat - în „Celălalt” - o temă mai interesantă

decât iubirea (transfigurată în „El hermano Juan” - n. n.), tema personalității. Un frate și-a ucis fratele geamăn, atât de aidoma cu el însuși, încât protagonistul afirmă că s-a ucis pe sine însuși. Care dintre cei doi e mortul? Cine e ucigașul, Cain sau Abel? Se urăsc pentru că fiecare dintre ei își vede zi de zi, defectele întruchipate de celălalt. Până când fiecare se întreabă dacă nu cumva e Celălalt. De aceea l-am ucis, pentru a fi eu însumi, dar încă îl port în sufletul meu, ajunge să-și spună ucigașul înainte de a se sinucide, lăsând în urma lui cumplita îndoială: cine era fiecare dintre ei? Nimeni nu știe. Niciunul dintre noi nu știe cine este el însuși, și cu toate acestea ne afirmăm în lume propria noastră personalitate”.

Afirmatii de tipul: Suntem cine suntem, cine vrem, cum ne-a lăsat Dumnezeu, cum ne este scris etc. nu fac decât să potențeze misterul personalității și să mențină constantă frica existențială. Se știe nimic nu ne înspăimântă mai mult decât ceea ce nu înțelegem. Refuzăm să înțelegem căderea în mediocritate. Astfel pregătim (in)conștient și cu perseverență sifică, resemnarea: „Toate-s praf... Lumea-i cum este... și ca dânsa suntem noi”. Anonimi ce se vor asemenea Marelui Anonim...?!

Cititorul - asemenea lui Dedal

**Libertatea gravitațională a receptorului
* Cooperarea interpretativă a lectorului * Ce-și propune cititorul * Textul stimul pentru deriva*

*interpretării * Lectorul cooperant - arhitect și victimă a labirintului Operei * Erorile verbocentrice
* Cititorul contemporan sub presiunea lui „ante” și fascinația lui „post” * Complexul de tendințe postmoderniste * Nu este același lucru, dacă doi oameni spun același lucru*

Spre disperarea lectorului, critica contemporană îmbrățișează astăzi, o problematică estetică, poetică, poetica și filosofică, fără precedent, de pe poziții metodologice transdisciplinare. Codificarea sistemelor de lectură - vezi rolul unor științe intermediare, precum psihologia, filosofia, matematica, sociologia, stilistica, lingvistica, semiotica, teologia, istoria etc. - intră în dispută și cu judecăți de valoare culese din domeniul psihanalizei sau cu argumente antropologice etc.. Numai interesul pentru decodificarea unei literaturi mult mai complexă tematic, politic, religios, filosofic etc., decât cea a înaintașilor dă o finalitate estetică, explicațiilor culese din diverse domenii convexe. Cititorul obișnuit limitează proprietățile discursului (non)ficțional la pura semantică și urmărește doar individualitatea ideii, evenimentului, narațiunii, excluzând locul ce i se cuvine momentului creator, modelat ca o unicitate estetică, poetică imposibil de receptat și justificat fără convergențe inter- și transdisciplinare.

Înmulțirea teoriilor Lector - Autor complică fantoma cititorului în palatul de gheață al criticii contemporane. Preponderent o critică de întâmpinare plurivalentă, fără complexe, dar incapabilă, datorită exploziei de cărți, publicații etc. să impună o direcție, să discearnă valoarea de nonvaloare. În Text coexis-